

Zrušení údaje o místě trvalého pobytu druhým manželem

Jedním z údajů vedených v informačním systému evidence obyvatel o státních občanech České republiky (dále jen „občan“) je vedle např. jména, příjmení či data narození i adresa místa trvalého pobytu.

Je právem každého občana si místo trvalého pobytu zvolit, zároveň i tento údaj zrušit.^[1] Právem zrušit údaj o místě trvalého pobytu však mohou disponovat i třetí osoby, a to aniž by potřebovaly součinnost osoby, jejíž údaj o místě trvalého pobytu bude zrušen. Postupem, jak toto právo využít, se zabývá následující text.

Základní předpoklady

Ustanovení § 10 odst. 1 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o evidenci obyvatel“) stanoví, že „Místem trvalého pobytu se rozumí adresa pobytu občana v České republice, která je vedena v základním registru obyvatel ve formě referenční vazby (kódu adresního místa) na referenční údaj o adrese v základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí, kterou si občan zvolí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání“. Alternativně může být místem trvalého pobytu i sídlo tzv. ohlašovny (jako ohlašovna jsou označeny obecní úřady, v hlavním městě Praze a v územně členěných statutárních mės-

tech úřady městských částí nebo městských obvodů, pokud tak stanoví statuty těchto měst). Přípustné je mít pouze jedno místo trvalého pobytu, a to v objektu, který je k tomu způsobilý podle vyhlášky Ministerstva vnitra č. 362/2000 Sb. (dále jen „objekt“).

Výše uvedené ustanovení nevylučuje možnost zvolení téhož místa trvalého pobytu více občany, což je obvyklé v případě manželů, kteří mají povinnost podle § 687 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“) spolu žít a přispět tím k založení rodinné domácnosti podle § 743 odst. 1 občanského zákoníku. Podmínkou vytvoření rodinné domácnosti však není společné místo trvalého pobytu, jde ovšem o obvyklý

jev, kdy manželé upřednostní „jednu adresu“ nad dvěma, jak je předpokládáno i pro účely tohoto příspěvku. Je však možné, že jeden z manželů již nechce udržovat rodinnou domácnost a založí domácnost (nikoli rodinnou) vlastní (jak umožňuje § 691 odst. 1 občanského zákoníku ve spojení s § 743 odst. 3 občanského zákoníku).

Druhý manžel pak může zcela logicky požadovat po manželovi, který vytvořil domácnost vlastní, aby si k objektu, ve kterém byla původní rodinná domácnost, zrušil údaj o místu trvalého pobytu. Zmíněný požadavek se však ne vždy musí setkat s kladnou reakcí a druhému manželovi tak nezbude, než navrhnout zrušení údaje o místu trvalého pobytu ohlašovně sám.

Právní východiska

Zrušení údaje o místu trvalého pobytu je oprávněna navrhnout pouze osoba, která splňuje požadavky kladené na ni § 12 odst. 2 zákona o evidenci obyvatel („Ohlašovna rozhodne o zrušení údaje o místě trvalého pobytu podle odstavce 1 písm. c) (pozn. aut. – § 12 zákona o evidenci obyvatel) jen na návrh vlastníka objektu nebo jeho vymezené části nebo na návrh oprávněné osoby uvedené v § 10 odst. 6 písm. c)“). Pro účely článku lze předpokládat, že druhý manžel je vlastníkem objektu – domu, a je tedy oprávněn podat návrh na zrušení údaje o místu trvalého pobytu

Ohlašovna má pravomoc rozhodnout o zrušení údaje o místu trvalého pobytu podle § 12 odst. 1 písm. a), b) nebo c) zákona o evidenci obyvatel. Pro rozebíraný případ je relevantní pouze písm. c) zmíněného ustanovení, kdy toto uvádí, že „Ohlašovna rozhodne o zrušení údaje o místu trvalého pobytu, zaniklo-li užívací právo občana k objektu nebo vymezené části objektu, jehož adresa je v evidenci obyvatel uvedena jako místo trvalého pobytu občana a neužívá-li občan tento objekt nebo jeho vymezenou část.“

Předpokladem k vyhovění návrhu na zrušení údaje o trvalém pobytu třetí osobou je tedy oprávněnost této osoby návrh podat. Dále musí být kumulativně splněny obě podmínky uvedené v § 12 odst. 1 písm. c), tedy že musí zaniknout užívací

právo a objekt nesmí být fakticky užíván osobou, jejíž údaj o trvalém pobytu by měl být zrušen.[2]

Samotné užívací právo manžela k objektu (právo bydlení) vzniká uzavřením manželství na základě § 744 občanského zákoníku. A to k obydlí, které je zároveň místem rodinné domácnosti (podle § 743 odst. 1 občanského zákoníku). K zániku tohoto práva, a tedy naplnění jednoho z požadavků vedoucích ke zrušení údaje o místu trvalého pobytu druhým manželem, uvádí komentář následující: „Právo bydlení zaniká, jestliže: a) jeden z manželů přestane mít výhradní právo užívat byt nebo dům, b) zanikne byt nebo dům, c) byt nebo dům přestanou být obydlím (např. v důsledku zániku rodinné domácnosti manželů, ať už dohodou nebo v důsledku trvalého opuštění rodinné domácnosti).“[3] Z pohledu článku jsou významné informace uvedené v závorkách pod písm. c). První stanoví, že je možností manželů se na zániku rodinné domácnosti dohodnout (v takovém případě by pravděpodobně nebylo třeba, aby návrh na zrušení údaje o místu trvalého pobytu podával druhý manžel, neboť konsensem vedoucím k zániku rodinné domácnosti lze podložit závěr, že zrušení údaje o místu trvalého pobytu provede ten manžel, jehož údaj o místu trvalého pobytu má být zrušen). Druhá pak, že rodinná domácnost zanikne trvalým opuštěním rodinné domácnosti manželem, což je stěžejní východisko pro téma článku. „Trvalé opuštění rodinné domácnosti je právním jednáním manžela, kterým opouští rodinnou domácnost s úmyslem se již nevrátit a manželské soužití neobnovit.“[4] Pokud tak manžel svým prvním jednáním (podle § 545 občanského zákoníku) trvale opustí rodinnou domácnost, tedy „zanikne“ obydlí manželů, musí logicky zaniknout i právo bydlení manžela, který rodinnou domácnost opustil, tedy užívací právo k objektu.

Přestat fakticky užívat objekt není nic složitého. Jednoduše řečeno jde pouze o ukončení bydlení v objektu. Je však nutné upozornit na to, že trvalým opuštěním rodinné domácnosti nemusí nutně manžel přestat fakticky užívat objekt. Ač je taková situace neobvyklá, trvale opustit rodinnou domácnost může manžel i tehdy, kdy nadále užívá objekt původní rodinné

domácnosti např. k přespání. Tím nepřestane fakticky užívat objekt a ohlašovna návrhu na zrušení údaje o místu trvalého pobytu nevyhoví.

Závěrem

Zrušit údaj o místu trvalého pobytu, jak poukázáno výše, je možné i na návrh třetí osoby. Musí být však naplněny tři předpoklady taktéž uvedené výše, jejichž splnění musí navíc navrhovatel – druhý manžel na základě § 12 odst. 2 in fine ohlašovně doložit, a to vyjma té informace, kterou si může ohlašovna ověřit bezúplatně veřejným dálkovým přístupem v katastru nemovitostí (podle § 12a zákona o evidenci obyvatel).

Doložení, jak v článku uváděno, opuštění rodinné domácnosti a faktického neužívání objektu manželem, kterému má být údaj o místě trvalého pobytu zrušen, však může být dosti problematické. Ani na jedno totiž nelze vydat „potvrzení“. V úvahu přichází čestné prohlášení manžela, jehož údaj o místu trvalého pobytu má být zrušen, vyloučeny nejsou ani svědecké výpovědi (podle § 51 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád). Poslední slovo však ve věci bude mít vždy, v rámci své diskreční pravomoci, ohlašovna. ●

Mgr. Jakub Šefrna

advokátní koncipient

JUDr. Petr Toman, LL.M.

partner

TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní

kancelář, s.r.o.

TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ
www.iustitia.cz

Poznámky:

- [1] Srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 2 As 64/2005-108 ze dne 6. 2. 2007.
- [2] Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 3 As 38/2008-82 ze dne 23. 10. 2008.
- [3] Lavický, Petr. Občanský zákoník: komentář. Praha: C. H. Beck, 2015. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-503-9. s. 403.
- [4] Tamtéž. s. 397.